

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ**

Випуск 1

Умань – 2017

ББК 74.2я43
3 41

ISSN 2307-4906
Zbirknik naukovih prac' Umans'kogo
derzavnogo pedagogichnogo universitetu
imeni Pavla Tičini
Zb. nauk. prac' Umans'kogo derz.
pedagog. univ. im. Pavla Tičini

*Збірник наукових праць затверджено постановою
Президії ВАК України 16 грудня 2009 р. № 1-05/6 перелік 4
(Бюлетень ВАК № 1, 2010 р.)
та перереєстровано 12 травня 2015 р. № 528
як наукове фахове видання щодо публікації наукових
досліджень з галузі педагогічних наук. Засновник: Уманський
державний педагогічний університет імені Павла Тичини.
Рєсєстраційне свідчення: КВ № 7095.*

Рекомендовано до друку Вченою радою Уманського
державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 14 від 25 травня 2017 р.).

**Збірник наукових праць Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред.:
М. Т. Мартинюк]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. – В. 1. –
420 с.**

До збірника входять статті, у яких розглядаються актуальні
проблеми вдосконалення освітнього процесу середньої і вищої
школи; окреслюються шляхи фахового зростання майбутніх
фахівців у процесі професійної підготовки; компетентнісний
підхід до сучасної навчальної та виховної практики;
висвітлюються результати наукових досліджень у галузі
педагогічних наук. Автори опублікованих матеріалів несуть
повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат,
статистичних даних, імен власних та інших відомостей.

Збірник наукових праць. Випуск 1, 2017

Головний редактор: Мартинюк М. Т. – доктор педагогічних наук, професор
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, академік НАПН України

Члени редакційної ради:

Безвіддільний О. І. – доктор педагогічних наук, професор, ректор Уманського
державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Заступник головного редактора: Браєславська О. В. – доктор педагогічних наук,
професор кафедри географії та методики її навчання Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідальний секретар: Кравцова І. В. – кандидат географічних наук, доцент
кафедри географії та методики її навчання.

Члени редколегії:

Авраменко О. Б. – доктор педагогічних наук, професор кафедри техніко-
технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського
державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Гедик А. М. – доктор педагогічних наук, професор кафедри техніко-технологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Григоренко Т. В. – кандидат фізіологічних наук, доцент кафедри української мови
та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Грищенко А. Г. – доктор педагогічних наук, професор кафедри техніко-
технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського
державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Заболотна О. А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Засоруйко Л. О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Коберник О. М. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Коваль В. О. – доктор педагогічних наук, професор кафедри української мови та
методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Коліда Н. М. – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кочубей Т. Д. – доктор педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та
соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Кузь В. Г. – доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, академік НАПН
України.

Пащенко Д. І. – доктор педагогічних наук, професор Комунального вищого
навчального закладу Київської обласної ради «Академія неперервної освіти».

Розальська-Яблоńska І. П. – доктор педагогічних наук, професор кафедри
психолого-педагогічної, превентивної та інклюзивної освіти Уманського державного
педагогічного університету імені Павла Тичини.

Скєпіри С. В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри хімії, екології та
методики їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Тищенко Т. М. – кандидат фізіологічних наук, доцент кафедри української мови та
методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Ткачук С. І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти та
технологій за профільним.

Топуєв О. М. – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту
педагогіки НАПН України.

© УДПУ імені Павла Тичини, 2017

ЗМІСТ

Агалець Інна Професійна діяльність майбутнього освітянина: позиція особистості й мотиваційна її спрямованість	8
Баличева Наталія Змістова характеристика ключових понять здорового способу життя	16
Барбінова Алла Форми і методи виховання сімейних цінностей у технології педагогічного проєктування	24
Бобилев Дмитро Модернізація цілей і змісту методичної системи навчання функціонального аналізу з пріоритетом професійної спрямованості та фундаментальності	33
Валенкевич Ольга Вплив чеських музеїв на освітній процес (з практики роботи «Фортеці пізнання» у місті Оломоуць)	4 2
Вишнівська Наталія Історико-педагогічні аспекти проблеми виховання милосердя в молодого покоління	51
Войтовська Алла Проблеми навчання і виховання студентів з інвалідністю	59
Воронова Слізавета Самостійна робота студентів за проєктною методикою	68
Гарашенко Лариса Сучасні підходи до організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми дошкільного віку	76
Гаргін Володимир Психолого-педагогічні основи підготовки майбутнього викладача загальнотехнічних дисциплін	85
Горохова Галина Особливості професійної самореалізації особистості в системі вищої професійної освіти	93
Дяченко Алла Сучасні тенденції розвитку практичних занять з дисципліни «Матеріалознавство швейного виробництва»	108

Завальнюк Андрій Навчально-виховний процес у конфесійних християнських школах в епоху націонал-соціалістичної диктатури у Німеччині ...	120
Задорожна Олена Структура світоглядних переконань у студентів засобами природоохоронної діяльності	129
Zakharchuk Nataliia Ukrainian and canadian academic cultures: differences and commonalities	138
Канішевська Любов, Резник Роман Формування здорового способу життя майбутніх педагогів: історико-педагогічні аспекти	148
Кур'ян Тетяна Роль державних органів та органів управління ВНЗ у реформуванні освітнього процесу в вищій медичній школі України в кінці XX і на початку XXI століття	56
Копальчук Юрій Проектування навчальної діяльності старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання	166
Коломісць Юрій Дидактичні особливості використання мультимедійних засобів контролю знань з фізики у технологічній освіті	174
Коновалова Катерина Модель формування професійної культури майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки	184
Коробань Оксана Тенденції розвитку професійної освіти України в умовах євроінтеграції	192
Коробейнікова Тетяна Організація самостійної роботи майбутніх перекладачів	200
Косяк Інна Роль дисципліни «Робота в матеріалі» у фаховій підготовці майбутніх педагогів професійного навчання за спеціалізацією дизайн одягу	207
Кравченко Олена Методичні рекомендації щодо моделювання стратегічного розвитку університету	215

Kravchenko Tamara Professional activity of technology engineers in terms of innovative development in food industry	224
Кравчук Оксана, Гузипіна Тетяна, Гутнік Ольга Вплив іншомовної підготовки на особистісний розвиток та професійне становлення курсантів вищих військових навчальних закладів	232
Левицька Ірина Упровадження стратегій розуміння в навчально-виховний процес майбутніх учителів музики: теоретичний аспект	240
Лихолат Олена Управління процесом вирішення творчих завдань в професійній освіті	248
Лозан Тетяна Реалізація принципів, відбір методів і прийомів навчання як умови ефективного формування усного українського мовлення російськомовних першокласників	256
Люй Цзінь Методика формування концертно-виконавської компетентності іноземних студентів магістратури у процесі фахової (фортепіанної) підготовки	266
Льшенко Ростислав Активність та діяльність особистості майбутнього викладача-філолога	274
Невмержівська Олена Періодизація розвитку аксіологічних ідей у вітчизняному педагогічному просторі XIX – першої третини XX ст.	284
Пагутя Мирослав Періодизація розвитку вітчизняної професійної освіти (XIX – початок XXI ст.)	294
Поліщук Олена Оцінювання правової компетентності майбутніх менеджерів у вищих аграрних закладах України	303
Попова Наталія Формування пізнавального інтересу студентів під час вивчення технології виробництва продукції громадського харчування	312

Почтовюк Світлана, Черненко Варвара Особливості вибору та використання інформаційних технологій у процесі навчання математичної статистики у майбутніх психологів	321
Совгіра Світлана Тенденції взаємовідносин людини, природи та культури в аспекті глобальних трансформаційних процесів	330
Соловійова Олена, Шпильовий Юрій Графічні системи автоматизованого проектування в процесі геометрографічної підготовки майбутніх інженерів залізничного транспорту	341
Стещенко Володимир Новий український школі – нове трудове навчання	350
Титаренко Валерій Здоров'язбереження – необхідна умова життя людини	358
Ткачук Станіслав Дидактичні умови організації самостійної роботи майбутніх учителів трудового навчання в умовах реформування вищої школи	366
Філімонова Ірина Концептуальні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців-технологів у галузі харчових технологій	375
Чернявський Василь Методичні засади запровадження компетентнісного підходу до організації освітнього процесу в системі ступеневої підготовки морських фахівців	383
Шевчук Борис Формування системи інформаційної компетентності фахівця інженерно-педагогічного профілю на основі ЕНММ	392
Юрченко Володимир, Юрченко Лілія Техніка та технологія як понятійні системи у сучасному соціокультурному контексті освітнього процесу	401
Яковлєва Вікторія, Статівка Віктор Соціально-трудова підготовка випускників загальноосвітніх інтернатних закладів: напрямки наукового пошуку	411

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гайда Л. А. Музей у навчальному закладі / Л. А. Гайда. – Київ: Шкільний світ, 2009. – 128 с.
2. Довжук І. В. Основи музеєзнавства. Навчальний посібник / І. В. Довжук. – Луганськ: Видавництво СХУ ім. В. Даля, 2008. – 164 с.
3. Караманов О. В. Музейна педагогіка в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи / О. В. Караманов // Освіта та педагогічна наука: зб. наук. праць, 2012. – № 3 (152). – С. 5–12.
4. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://mon.gov.ua/konceptciya.pdf>.
5. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті// Педагогічна газета, 2001. – № 7. – С. 5–10.
6. Столяров Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика: учебное пособие / Б. А. Столяров. – М.: Высшая школа, 2004. – 216 с.
7. Brabcová A. Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea / Alexandra Brabcová. – Praha: JUKO, 2003. – 585 s.
8. Šobáňová Petra. Edukační potenciál muzea / Petra Šobáňová. – Olomouc, 2012.
9. Šobáňová Petra. Muzejní expozice jako edukační médium 2. díl: Výzkum současných českých expozic / Petra Šobáňová. – Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2014.
10. Pevnost poznání [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.pevnostpoznani.cz/>

УДК 37.033

Наталія Вишнівська,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової освіти
Педагогічного інституту Київського університету
імені Бориса Грінченка

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ МИЛОСЕРДЯ В МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

У статті розглядаються історико-педагогічні аспекти проблеми виховання милосердя в молодого покоління. Поняття «милосердя» протиставляється злості, жорстокості, а справедливість – егоїстичному ставленню людей один до одного. Звідси саме страждання дає можливість зрозуміти інших, виявляти діючу допомогу тим, хто її потребує. Вивчення історико-педагогічного аналізу проблеми виховання милосердя в молодого покоління дозволяє стверджувати, що у визначенні сутності поняття «милосердя» наявне гуманістичне підґрунтя – в його основі лежить любов до людей, яка виявляється у доброті, співчутті, співпереживанні, чуйності, турботі про оточуючих, готовності допомогти всім, хто цього потребує (людям і всьому живому).

Ключові слова: милосердя, людинолюбство, виховання милосердя, молоде покоління, історико-педагогічні аспекти.

В статье рассматриваются историко-педагогические аспекты проблемы воспитания милосердия у молодого поколения. Понятие «милосердие» противопоставляется злобе, жестокости, а справедливость – эгоистическому отношению людей друг к другу. Отсюда само страдание дает возможность понять других, проявлять действительную помощь тем, кто в ней нуждается. Изучение историко-педагогического анализа проблемы воспитания милосердия у молодого поколения позволяет утверждать, что в определении сущности понятия «милосердие» имеется гуманистическое основание – в его основе лежит любовь к людям, которая проявляется в доброте, сострадании, сопереживании, отзывчивости, заботе об окружающих, готовности помочь всем, кто в этом нуждается (людям и всему живому).

Ключевые слова: милосердие, воспитание милосердия, человеколюбие, молодое поколение, историко-педагогические аспекты.

The article considers the historical and pedagogical aspects of education mercy to the young generation. In antiquity it was considered that mercy was important charity, and its feature availability and development were explained by social needs, which actuated to active altruism (direct its activities for the benefit of others, overcome their own selfish needs, to do good to others without expecting thanks or financial reward). The medieval Kievan Rus period was

characterized by particular attention to the problem of moral education of the young generation. The leading role of moral upbringing occupied charity. In genious literary works of our great ancestors greed, cruelty, lust for revenge, towering noble ideals, moral perfection are condemned. In the Renaissance the idea of harmonious child's development, which was proclaimed the ancient pedagogy, is again determined the development of educational thought in the same direction, rejecting the principles of religious and ascetic upbringing. In the work of thinkers of modern times emphasized that the concepts of charity and justice. Philosophers had concluded that mercy is the highest moral imperative, universal ideal, and practical implementation of it, however, may not be required from each individual.

Key words: charity, philanthropy, education charity, the younger generation, historical and educational aspects.

Соціально-економічні та політичні трансформації в Україні зумовлюють пошук шляхів підвищення ефективності морального виховання молоді. Адаже загострення політичних, економічних суперечностей призвели до зміни життєвих цінностей та ідеалів, що виявляється у прояві лицемірства, цинізму та жорстокості у людських взаєминах.

За таких обставин особливої актуальності набуває проблема виховання в молодого покоління милосердя як моральної якості особистості, в основі якої лежить любов до оточуючих, яка виявляється у доброті, співчутті, співпереживанні, чуйності, турботі, наданні безкорисливої допомоги тим, хто її потребує.

У низці освітніх документів – Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, а також Законах України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Основних орієнтирах виховання учнів І–ІІ-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України, Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності, Концепції виховання гуманістичних цінностей учнів загальноосвітньої школи – пріоритетними напрямками визначається моральне виховання зростаючої особистості, а відтак і виховання милосердя.

Питання виховання гуманних почуттів учнів молодшого шкільного віку стали предметом наукових розвідок О. Богданової, І. Бужинної, Л. Канішевської, В. Киричок, В. Новікової, Д. Пащенко, О. Савченко, Н. Химич.

Проблема виховання милосердя знайшла відображення в працях педагогів (Л. Бабенко, Л. Безгласної, Ю. Глінчук, Л. Ощепкової, Л. Уварової, В. Шутової та інших).

Мета статті – здійснити історико-педагогічний аналіз проблеми виховання милосердя в молодого покоління.

Загальновідомо, що поняття «милосердя» (caritas) залежно від соціокультурної логіки того чи іншого суспільства набуває особливого

змісту. Для сучасного суспільства є характерним виникнення ідей, що пов'язані з поширенням почуття милосердя не тільки стосовно людей, а й стосовно всього живого на Землі [5, с. 6].

В античності милосердя вважалося важливою доброчинною рисою, наявність і розвиток якої зумовлювався соціальними потребами, що спонукали до діяльного альтруїзму (спрямовувати свою діяльність на користь оточуючих, долати власні егоїстичні потреби, чинити добро оточуючим, не розраховуючи на подяку чи матеріальну винагороду). Основними засобами виховання милосердя в молодого покоління вважали мистецтво, особистий приклад дорослих, гру [3, с. 16].

Уявлення про милосердя складалося в усіх трьох світових релігіях, причому його генезис у буддизмі, християнстві й ісламі має багато спільного. Так, у християнстві любов має не тільки божественне походження, але й виступає особистою характеристикою, завдяки якій виникає почуття єднання з оточуючим світом.

По-іншому розглядається милосердя в буддизмі, оскільки метою тут вважається досягнення нірвани, а такі почуття як співчуття та милосердя являють собою шлях, на якому здійснюється знищення почуттів і досягнення стану байдужості та відірваності від світу. Індивід у цих умовах легко може жертвувати собою заради інших, оскільки він позбавлений власних бажань.

У мусульман милосердя розглядається під двома ракурсами: з одного боку, це божє заступництво стосовно всього, що існує, а з іншого, – людське, що виникає в ході реалізації божих заповідей [5, с. 5].

Проблема виховання милосердя в молодого покоління знайшла відображення у працях філософів Середньовіччя. Так, християнський філософ Августин вважав, що способом духовного розвитку людини виступає божественна суть незалежної від тіла душі та внутрішній моральний досвід, що ґрунтується на самодіяльності душі.

Цікаві думки про милосердя вміщені у творах І. Кассіана, який вважав, що у вихованні дітей важливим є досягнення «чистоти серця», яка включає в себе не тільки свободу від будь-яких поганих думок, але й любов до ближніх, що базується на виконанні християнських заповідей [9, с. 32]. За І. Кассіаном, співчуття є початковою сходинкою духовного вдосконалення, яке необхідно розвивати разом із терпінням і великодушністю.

Ідеї виховання милосердя знайшли своє відображення в морально-дидактичному трактаті Ф. Наварського «Чотири віка людини» [9, с. 225–250], в якому автор закликає іти за християнськими доброчесностями, а прикладом для наслідування обирає Ісуса Христа. Серед найважливіших позитивних якостей Ф. Наварський виділяє щедрість, реальним виявленням якої є милостиня, а виявлення милосердя обґрунтовується необхідністю дотримання заповіді «Положи ближнього свого» [9, с. 225–250].

Середньовічний період у Київській Русі характеризувався особливою

спричинити або збільшити страждання, зменшити задоволення, позбавити блага [7, с. 122].

За К.-А. Гельвецієм [7], мета виховання полягає в тому, щоб розкрити серце дитини для гуманності, а розум – для правди, щоб виховати громадян, у свідомості яких ідея особистого добра поєднується з ідеєю добра загального. Філософ зазначав, що провідна роль у вихованні в молодого покоління загальнолюдських цінностей належить моральному самовдосконаленню, тому дітям потрібно викладати «катехізис моралі».

Ідеї гуманізму знайшли відображення у творах Лаврентія та Стефана Зизаніїв, І. Вишеньського, К. Старовецького, І. Борецького, П. Беринди, М. Смотрицького, Ф. Прокоповича, філософських трактатах професорів Києво-братської колегії С. Славинецького й С. Полоцького та багатьох інших. Попри релігійну спрямованість, ці літературні пам'ятки пронизані гуманними педагогічними ідеями, прагненням осмислити роль чинників, які визначають процес виховання особистості.

Загальновідомо, що в епоху Відродження (XVI ст. – перша половина XVII ст.) формувалась самобутня система навчально-виховних закладів, у яких переважали демократичні й гуманістичні принципи роботи (Острозька школа (1576 р.) та Києво-Могилянська академія (1632 р.) [8, с. 52–53].

Ідеї гуманізму знайшли відображення у творі С. Славинецького «Громадянство звичаїв дитячих». Автор описує, пояснює й обґрунтовує правила поведінки дітей удома, на вулиці, у ставленні до старших, до товаришів. Милосердя розглядається С. Славинецьким як таке ставлення до оточуючих, за якого «...людина співчуває і терпить має, піклується про вбогого з добротою, щоб і йому взаємно руку допомоги простягнуто було» [2, с. 258].

Ідеал людяності як мети виховання є визначальною ідеєю в системі педагогічних поглядів Г. Сковороди: «Самі по собі знання не оберігають від пороків. Для подолання останніх потрібне добре серце – висока моральність» [10, с. 66].

Отже, в епоху Відродження милосердя вважалося найважливішою моральною якістю, образом поведінки та дії.

Тема милосердя знайшла відображення у творчості мислителів Нового часу. Зокрема Е. Кант серед моральних якостей людини особливо виокремлює людяність, людинолюбство, вміння відчувати іншого, тобто реальні прояви милосердя. Філософ зазначав, що любов до ближнього починається, виходячи із власне практичного здійснення добра, саме цей милосердний любові істинний початок лежить не в якійсь абстрактній вірі, а саме у практичній діяльності, де людина, жертвуючи своїми інтересами, допомагає нужденним [5, с. 27].

Мислитель XVIII ст. Ж.-Ж. Руссо [7] вважав, що людина стає щасливою, якщо вміє співчувати та допомагати іншим. Серед усіх

моральних якостей педагог вважав пріоритетною любов до людей. У творі «Еміль, або про виховання» автор відвів надзвичайну роль вихованню, особливо моральному, гуманістичному. Успіх морального виховання Ж.-Ж. Руссо вбачав у вирішенні трьох основних завдань виховання: виховання добрих почуттів, добрих суджень, доброї волі. На думку педагога, якщо людина буде спостерігати картини людських страждань, нестатків і горя, то він навчиться розпізнавати позитивні вчинки.

У європейській філософії нового часу (у працях Т. Гоббса та А. Шопенгауера) акцентується увага на поняттях справедливості та милосердя. Філософи дійшли висновку про те, що милосердя є найвищим моральним імперативом, універсальним ідеалом, практичну реалізацію якого, проте, не можна вимагати від кожного індивіда. Інша справа – справедливість. Це критерій, згідно з яким необхідно оцінювати життя й діяльність кожної людини. Іншими словами, «...вимога милосердя може бути застосована тільки щодо себе самого, від інших же ми маємо право очікувати справедливого ставлення. Виходить, що справедливість – це моральний обов'язок, а милосердя – лише необов'язкова властивість і зміст діяльності людини» [5, с. 6].

Геніальний український поет Т. Шевченко у творах «Княжна», «Сотник», «Петрусь», «Наймичка» порушив морально-етичні проблеми, розглянув такі загальнолюдські цінності як «милосердя», «материнство», «діти», «сім'я», «щастя» тощо, підніс ідею духовної єдності людей, яких об'єднує добро, любов, милосердя, справедливість.

Український письменник і філософ І. Франко в наукових, публіцистичних і художніх творах, присвячених проблемам виховання дітей і молоді, дав чимало порад щодо виховання кращих моральних якостей, наголошував на важливості впливу батьків у ранньому віці, боровся за передову демократичну школу з гуманістичними відносинами в колективі дітей і колективі вчителів.

Цінним внеском у розробку педагогічних ідей вважається спадщина українського письменника М. Коцюбинського, який за допомогою казок («Про двох козликів», «Дві кізоньки», «Десять робітників», «Івасик-Телесик», «Наша хатка») намагався виховати в дітей такі моральні якості як милосердя, доброта, співчуття, турботливість.

Милосердя як властивість людського духу, безкорислива допомога тим, хто її потребує, отримали розвиток у творчості письменника-гуманіста Л. Толстого, який зазначав, що варто полюбити ближнього, почати жити заради страждань інших, як власні страждання послабнуть і досягнеться найвище благо світу – любов до людей. Для цього потрібно лише примусити себе любити тих, кого ненавидиш або любиш недостатньо і почати менше любити тих, кого надто любиш [11, с. 145].

Отже, поняття милосердя протиставляється злості, жорстокості, а справедливість – egoїстичному ставленню людей один до одного. Звідси саме страждання дає можливість зрозуміти інших, виявляти дійову допомогу тим, хто її потребує.

Історико-педагогічний аналіз проблеми виховання милосердя в молодого покоління дозволяє стверджувати, що у визначенні сутності поняття «милосердя» наявне гуманістичне підґрунтя – в його основі лежить любов до людей, яка виявляється у доброті, співчутті, співпереживанні, чуйності, турботі про оточуючих, готовності допомогти всім, хто цього потребує (людям і всьому живому).

Проведене дослідження не висчерпує багатогранності теоретичних і практичних пошуків розв'язання проблеми. Подальшого вивчення і розвитку потребують такі питання, як-от: виховання милосердя у молодших школярів; здійснення спеціальної підготовки майбутніх учителів початкової школи до виховання милосердя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Анисов М. И. Памятники древнерусского просвещения / Михаил Иванович Анисов. – М.: Школа и педагогика, 1987. – 252 с.
2. Антология педагогической мысли Древней Руси и Русского государства XIV–XVII вв. / под ред. С. Ф. Егорова, Л. Н. Пушкарева, О. Н. Иванова. – М.: Педагогика, 1985. – 368 с.
3. Глінчук Ю. О. Виховання милосердя у дітей молодшого шкільного віку в умовах кардіореабілітаційного санаторію: дис... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Глінчук Юлія Олександрівна. – Вінниця, 2011. – 225 с.
4. Древнерусская литература / сост. Е. Рогачевская. – М.: Школа-пресс, 1996. – 559 с.
5. Дружинин Р. Р. Репрезентация милосердия в современной культуре: автореф. дис. на соискание научной степени канд. философ. наук: спец. 24.00.01 «Теория и история культуры» / Роман Рудольфович Дружинин – Ростов-а-Дону, 2013. – 20 с.
6. Златоуст Иоанн. Собрание поучений в 2-х т. / Иоанн Златоуст. – М., 1993. – Т. 2. – 1993. – 380 с.
7. История педагогики: Учебник для студентов пед. ин-тов / Н. А. Константинова, Е. Н. Медынский, М. Ф. Шабасова. – 5-е изд., доп. и перераб. – М.: Просвещение, 1982. – 447 с.
8. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки. / Володимир Петрович Кравець. – Тернопіль, 1994. – 359 с.
9. Памятники средневековой латинской литературы 10–12 веков: Сборник. / Ответственные редакторы: С. С. Аверинцев, М. Л. Гаспаров. Составление: О. Е. Нестерова. – М.: Наследие, 1998. – РАН. Институт мировой литературы им. А. М. Горького. – 532. [2] с.
10. Педагогічні ідеї Г. С. Сковороди: зб. статей / Ред. колегія: О. Г. Дзверін (відп. ред.) та інші. – К.: Вища школа, 1972. – 246 с.
11. Толстой Л. Н. Любите друг друга / Лев Николаевич Толстой // Полное собрание сочинений в 90-та т. – М., 1957. – Т. 42. – 1957. – 520 с.
12. Филарет. Конспект по нравственному богословию / Филарет (игумен) – М.: Московская патриархия, 1990. – 111 с.

УДК 378.091.212-056.24

Алла Войтовська,

викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ
З ІНВАЛІДНІСТЮ

Висвітлено основні проблеми навчання, виховання та соціалізації студентів з інвалідністю, окремо хлопців та дівчат. Здійснено аналіз ставлення здорових студентів до студентства з інвалідністю на прикладі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Доведено, що студенти УДПУ ім. П. Тичини готові допомогти студентам з інвалідністю та знають практично все про них. Підкреслено важливість системи супроводу навчання та виховання студентів з інвалідністю, яка охоплює та враховує всі основні моменти, які викликають труднощі у даній категорії при отриманні освітніх послуг.

Ключові слова: студенти з інвалідністю, студентство, освіта, проблеми соціалізації, педології, навчання, виховання, освіта, суспільство.

Освещены основные проблемы обучения, воспитания и социализации студентов с инвалидностью, отдельно ребят и девушек. Осуществлено анализ отношения здоровых студентов к студентству с инвалидностью на примере Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тичины. Доказано, что студенты УДПУ им. П. Тичины готовы помочь студентам с инвалидностью и знают практически все о них. Подчеркнута важность системы сопровождения обучения и воспитания студентов с инвалидностью, которая охватывает и учитывает все основные моменты, которые вызывают трудности в данной категории при получении образовательных услуг.

Ключевые слова: студенты с инвалидностью, студентство, образование, проблемы социализации, педологии, обучение, воспитание, образование, общество. for example USPU name Pavlo Tychna

The basic problem of training, education and socialization of students with disabilities, boys and girls separately. Determined that the gender factor as the most important experiences of students with disabilities. The aspects of motherhood students with special needs. Indicated that students with disabilities can not always grasp the nuances of human relationships. The analysis of the ratio of healthy students for students with disabilities for example Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tychna. Proved that students USPU Pavlo Tychna ready to help students with disabilities and knows almost

